

АНОТАЦІЯ

Діхтієвський В.П. Адміністративно-правове регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Запорізький національний університет, Запоріжжя, 2020.

Дисертація є одним з перших комплексним науковим дослідженням адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів в Україні, в межах якого з використанням сучасних методів наукового пізнання, врахуванням здобутків юридичної науки окреслено адміністративно-правові підходи правового регулювання доступу до публічної інформації у сфері використання природних ресурсів, обґрунтовано наукові положення щодо оптимізації адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів в сучасних умовах реформування публічного управління в Україні, проаналізовано зарубіжний досвід правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, а також сформульовано науково-обґрунтовані висновки та науково-практичні рекомендації для вдосконалення адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів.

У дисертації визначено сутність поняття інформації як об'єкту правовідносин, виділено її ознаки та критерії класифікації. Охарактеризовано інформацію про стан використання природних ресурсів як складову системи публічної інформації. Встановлено нормативно-правові засади доступу до інформації про стан використання природних ресурсів. З'ясовано, що доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів здійснюється на рівні кодифікованих законодавчих актів (Кодексу України

про адміністративні правопорушення, Кодексу адміністративного судочинства), так і на рівні звичайних законів (Законів України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про державну таємницю», «Про національну безпеку України», «Про видавничу справу», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення та радіомовлення», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про доступ до судових рішень», «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» загального спектру дії, так і спеціальних законодавчих актів (зокрема, Законів України «Про нафту і газ», «Про Державний земельний кадастр», «Про національну інфраструктуру геопросторових даних», Гірничого закону України).

До структури системи нормативно-правових актів, що відзначають забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, відноситься система міжнародно-правових актів, ратифікованих Україною (зокрема, положення Орхуської Конвенції, Стокгольмської Конвенції, Рекомендації № 854 (1979) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Про доступ громадськості до інформації, що є в розпорядженні державних органів, та свободу інформації»; Рекомендації № R (81) 19 Комітету Міністрів Ради Європи «Про доступ до інформації, що знаходиться у розпорядженні державних органів» 1981 р.; «Йоганнесбурзькі принципи. Національна безпека, свобода висловлювань і доступ до інформації»; «Модельний закон про свободу інформації» міжнародної неурядової організації «Артикль 19»).

Визначено адміністративні процедури із забезпечення доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів. Підкреслено, що право на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів визначається як відносне право, тобто право, обмеження якого допускається і міркувань забезпечення вимог національної безпеки,

державної та інших видів таємниць, що підтверджується наявною практикою ЄСПЛ, зокрема, у частині аргументації забезпечення обмеження доступу до екологічної інформації, в тому числі до технічної документації про особливості конструкції атомної електростанції, що викладено у рішенні у «Sdružení Jihočeské Matky» (Співдружність матерів Південної Чехії) проти Чеської Республіки» (заява № 19101/03, від 10 липня 2006 року).

Обґрунтовано, що суб'єктний склад адміністративно-процедурних правовідносин із забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів складається із таких осіб, як: запитувачі інформації (фізичні, юридичні особи, об'єднання громадян без статусу юридичної особи, крім суб'єктів владних повноважень); розпорядники інформації (органи державної влади та місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання, суб'єкти дозвільно-ліцензійних адміністративних проваджень щодо набуття спеціальних природоресурсних прав); треті особи («зацікавлена громадськість» зокрема).

Надано характеристику сучасним підходом до розуміння державних природоресурсних кадастрів як форми доступу до публічної інформації. Доведено, що реалізація пасивної форми доступу до інформації про стан використання природних ресурсів здійснюється в тому числі у вигляді формування баз відкритих даних. До відкритих даних віднесено відомості, що стали відомими суб'єкту владних повноважень внаслідок здійснення ним організаційно-владних та розпорядчих функцій. Встановлено, що поширення публічної інформації у формі відкритих даних, як правило, реалізується шляхом формування наборів даних – електронних документів, що містять відкриті дані та складаються із структурованої сукупності однорідних значень (записів), включають поля даних і метаінформацію про них. Підкреслено, що оприлюднення відкритих даних здійснюється шляхом організації ведення державних реєстрів (кадастрів).

З'ясовано підстави та особливості застосування заходів адміністративної відповідальності за порушення права на доступ до

публічної інформації про стан використання природних ресурсів. Визначено сутність адміністративної відповідальності як гарантійного елементу захисту права на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів. Запропоновано визначення адміністративної відповідальності як передбачену санкціями адміністративно-правових норм форму негативного реагування з боку адміністративних органів на дії розпорядників таких відомостей, які були спрямовані на порушення законодавства про доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів.

У межах реалізації адміністративно-правового механізму захисту права на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, з'ясовано, що розгляд та вирішення спорів, пов'язаних із забезпеченням доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, відбувається у порядку спрощеного провадження. Доведено, що реалізація захисту права особи на доступ до інформації про стан використання природних ресурсів у адміністративному порядку пов'язується із застосуванням державних правообмежувальних заходів захисту порушеного права шляхом подання скарги до вищого органу державної влади чи іншого адміністративного органу (в межах тлумачення цієї категорії відповідно до проекту Закону України «Про адміністративну процедуру», а до його прийняття – відповідно до вимог Закону України «Про звернення громадян»).

Спираючись на міжнародний досвід зарубіжних країн, міжнародні та європейські стандарти щодо забезпечення реалізації права на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, сформульовано конкретні пропозиції і рекомендації щодо удосконалення правової ефективності, реалізації адміністративно-правових заходів захисту права особи на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів в Україні.

З'ясовано, що здійснення удосконалення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів кореляційно співвідноситься із

впровадженням моделі публічно-сервісної держави, діяльність якої орієнтована на забезпечення прозорості прийняття управлінських рішень.

Для підвищення ефективності захисту права особи на інформацію про стан використання природних ресурсів підтримано ідею створення спеціального органу в галузі публічного управління – Уповноваженого із захисту інформаційних прав.

Зроблено висновок, що реформування адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів має спрямовуватися на:

1) оптимізацію здійснення адміністративної процедури розгляду та надання відповіді на інформаційний запит споживача публічної інформації шляхом доповнення Закону України «Про доступ до публічної інформації» окремою спеціальною нормою;

2) підвищення правової ефективності реалізації адміністративно-правових заходів захисту права особи на доступ до публічної інформації про стан використання природних ресурсів шляхом перегляду нормативних вимог до визначення строків позовної давності у досліджуваній категорії адміністративних спорів;

3) перегляд змістовного підходу до визначення складу адміністративно-процесуальних відносин у сфері забезпечення доступу до інформації про стан використання природних ресурсів у частині встановлення статусу «зацікавленої громадськості»;

4) вдосконалення реалізації права особи на перегляд управлінських рішень у досліджуваній сфері шляхом збільшення строків реалізації права на адміністративне оскарження;

5) оптимізації механізму адміністративної відповідальності шляхом внесення змін до ст.ст. 91-4, 91-5, 212-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, адміністративна процедура, адміністративне оскарження, адміністративно-правовий механізм,

громадський контроль, право на безпечне довкілля, природні ресурси,
публічна інформація, сприятливе довкілля.